
Informace

Fenomén marockých „foreign fighters“: druhá generace džihádistů a její islamistická ideologie

Morocco's Foreign Fighters: Jihadists' 2nd Generation and its Islamist Ideology

Mgr. Jana Kostrounová

Abstrakt: V řadách tzv. Da'íš (arabský akronym pro tzv. Islámský stát na území Iráku a Sýrie) dnes bojuje až 1 500 osob s marockým státním občanstvím, což ze sunnitského království na severu Afriky činí (mimo Tuniska) jednu ze zemí, z níž odcházejí bojovníci ovlivnění myšlenkami radikálního ozbrojeného islamismu do syrsko-iráckého regionu zmítaného proxy válkou. Do roku 2014 marocké úřady džihádistům odcházejícím ze země nebránily, aby vstoupili do řad ozbrojené opozice proti syrskému prezidentu Asadovi. Do království se současně navracejí mnozí z marockých občanů, kteří aktivně působili se zbraní v ruce právě na zmíněném syrsko-iráckém bojišti. I tyto faktory v současnosti nutí Maroko k tomu, aby redefinovalo nástroje své národní bezpečnostní strategie a uplatnilo nový přístup vůči této rizikové skupině, na niž pouhá represe velmi pravděpodobně platit nebude.

Abstract: There is currently about 1 500 Moroccan citizens fighting for the so-called Daech in Syria and Iraq; that makes the North African monarchy one of the main countries which export radical islam djihadists and supporters abroad to the war-beaten Syrian-Iraqi region. Until 2014 Moroccan officials let them leave the country almost freely. But it seems now that the situation has rapidly changed: the Kingdom of Morocco is currently fighting and closely monitoring its own foreign fighters who are coming back home.

Klíčová slova: Maroko, foreign fighters, radikalizace, Da'íš, Sýrie, radikální islamismus, islámský extremismus.

Key words: Morocco, Foreign Fighters, Radicalization, Daech, Syria, Radical Islamism, Islamic Extremism.

1. HISTORICKÝ EXKURZ: PRVNÍ STOPY „FOREIGN FIGHTERS“ V MAROCKÉM KRÁLOVSTVÍ

Fenomén bojovníků vstupujících do řad ozbrojených teroristických zahraničních organizací není v případě Maroka zcela novým jevem. Poprvé se s ním země setkala během 80. let 20. st., kdy mnozí Maročané odcházeli do Afghánistánu, kde bojovali proti sovětskému okupantovi.¹ Počínaje rokem 1996, kdy se Tálibán dostal k moci, byla v zemi založena Skupina islámských marockých bojovníků, sdružující ty, kteří dříve bojovali za afghánskou věc. Chybějící strategie i vedení však napomohly k jejímu brzkému konci, přestože se po jistou dobu v minulosti netajila tím, že by ráda obrátila svou pozornost přímo na Maroko samotné, resp. vykonání atentátů na jeho území.²

Vedle Afghánistánu, který přilákal marocké džihádisty, směřovalo 200 až 300 z nich po americké invazi roku 2003 do Iráku.³ Dle marockých úřadů naprostá většina z nich na tamějším bojišti zemřela či byla v zemi, do níž odešli, uvězněna.

2. SYRSKÁ REVOLUCE JAKO SPOUŠŤ RADIKALIZACE TZV. „DRUHÉ GENERACE“ MAROCKÝCH DŽIHÁDISTŮ

Zejména přelom let 2011–12 ve vztahu k syrské a libyjské krizi přispěl k oživení fenoménu tzv. zahraničních bojovníků a jejich působení na nových bojištích. V případě těch marockých zaznamenalo jejich rekrutování vrchol ve druhé polovině roku 2013, kdy za šest měsíců odešlo více než 900 osob s občanstvím severoafrického království bojovat do Sýrie, tj. v průměru 150 bojovníků měsíčně. V červnu 2014 bojovalo v syrském konfliktu dle marockých úřadů 1 122 bojovníků, v červenci 2015 se pak jednalo o 1 350 osob, z nichž nejméně 254 přišlo v boji o život. Zahrneme-li do statistiky i Evropany marockého původu, výsledný údaj osciluje mezi 2 000 a 2 500 bojovníky.⁴

1 Alta BROBBELAAR, Hussein SOLOMON: The Origins, Ideology and Development of Al-Qaeda in the Islamic Maghreb. Africa Review. New Delhi: *Journal of African Studies Association of India*, 16 Apr 2015, pages 149-161, DOI: 10.1080/09744053.2015.1030870, <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09744053.2015.1030870> [nahlíženo dne 9. ledna 2016]

2 Manuel R. Torres SORIANO: The Evolution of the Discourse of Al-Qaeda in the Islamic Maghreb: Themese, Countries and Individuals. *Mediterranean Politics*, Volume 16, Issue 2, 22 Jul 2011, pages 279-298, DOI: 10.1080/13629395.2011.583747, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13629395.2011.583747> [nahlíženo dne 10. ledna 2016]

3 Carla E. HUMUD: *Al Qaeda-Affiliated Groups: Middle East and Africa*. CRS (Congressional Research Service) Report. <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R43756.pdf> [nahlíženo dne 9. ledna 2016]

4 Mohammed MASBAH: *Moroccan Foreign Fighters. Evolution of the Phenomenon, Promotive Factors, and the Limits of Hardline Policies*. SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik / German Institute for International and Security Affairs) Comments 46. October 2015. https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2015C46_msb.pdf [nahlíženo dne 11. ledna 2016]

Ihned za Sýrií, která představuje hlavní bojiště, kam maročetí foreign fighters směřují, následuje Libye. Dle marockých bezpečnostních složek lze doložit, že výzvu samozvaného chalífy Abú Bakra al-Bagdádího adresovanou Severoafričanům k založení nového emirátu v Libyi, vyslyšelo zhruba 300 marockých džihádistů. Mnohem více z nich však libyjskou cestu využívá jako průchozí koridor pro směřování dále do Sýrie, jelikož zde neexistují zvýšená bezpečnostní opatření existující na tureckém koridoru.

Tzv. druhá generace marockých džihádistů není jedolitým celkem; sdružuje „konvertity“ přicházející z organizací, hnutí, skupin, které jsou vystavěny na základech islamistické výzvy, i „klasické“, skalní džihádisty oddané myšlence salafismu, tj. návratu k původnímu islámu, jeho rigidní, wahhábistické formě očištěné od „nánosu“ modernity zejména v západním pojetí. Je to právě salafíja, která vyzývá k ozbrojenému boji a nastolení pravověrného islámu v jeho nejčistší, rané podobě. Právě na tuto výzvu kladně zareagovalo poměrně velké množství těch, kteří následují řady marockých foreign fighters. Národní statistiky severoafrického království dokládají, že celkem 88 % z nich nemá předchozí záznam v trestním rejstříku; ve výcvikových táborech na syrském a libyjském území však tyto rekruti konvertují k nejtvrďší formě ozbrojeného džihádu skrze systematickou a vskutku precizně provedenou indoktrinaci. Tato teologická konstrukce se opírá o tzv. tawhíd, tj. boží jedinečnost, a striktním způsobem odmítá jakoukoli jinou než náboženskou formu vlády spojenou s konkrétními symboly odkazujícími na nadřazené postavení západní civilizace. Zároveň se zde objevuje myšlenka znovuoživení chalífátu, s níž operuje Da'iš: poslední sunnitský chalífát ve svých původních hranicích (v dobách Osmanské říše, před nalinkováním syrských, iráckých, libanonských, izraelských hranic na počátku 20. st.), který přestal formálně existovat roku 1924, chtějí stoupenci Da'iš navrátit zpět skrze klasický džihád⁵ mečem.

Maročetí džihádisté se však přeci jen v jedné věci odlišují: mají např. problém s pohřbíváním zaživa či dekapitací; obě tyto praktiky Da'iš používá, nicméně salafisté sdružující se v mešitách na marockém území obviňují ty, kteří se tohoto dopouštějí, ze zrazení původní myšlenky džihádu.⁶ Tento proud prokazatelně existuje, lze však velmi těžko odhadovat, jak početný mezi marockými salafisty skutečně je.

3. SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ V KONTEXTU RADIKALIZACE MLADÝCH MAROČANŮ A MAROČANEK

Dle zprávy marocké nevládní organizace Observatoire du Nord des droits de l'homme z listopadu 2014 naprostá většina (2/3 ve věkové skupině pod 25 let) marockých džihádistů (a džihádistek) pochází ze severu království, přičemž téměř všichni žili či žijí

⁵ Celkem existuje pět forem džihádu, tj. nejlepšího úsilí o konkrétní věc, včetně tzv. džihádu rukou, tj. charity, či džihád slovem, tj. dobře míněnou radou, doporučením).

⁶ Alta BROBBELAAR, Hussein SOLOMON: The Origins, Ideology and Development of Al-Qaeda in the Islamic Maghreb. *Africa Review. New Delhi: Journal of African Studies Association of India*, 16 Apr 2015, pages 149-161, DOI: 10.1080/09744053.2015.1030870, <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/W09744053.2015.1030870> [nahlíženo dne 9. ledna 2016]

ve slumech a sociálně vyloučených lokalitách podobných těm, které lze nalézt i v okrajových čtvrtích Casablanky nebo souměstí Rabat-Salé, kde si v místním vězení odpykávají trest do země se navrátnější, dříve aktivně bojující maroční džihádisté. Nejvíce zdejších foreign fighters však „naverbovalo“ severomarocké přístavní město Tanger, potažmo Fnideq na západě země, odkud v roce 2014 odešlo do Sýrie bojovat 200 osob (z celkem 70 000 obyvatel). Aktuálně, dle údajů marockých bezpečnostních složek, z měst Tanger a Tetouan, jejichž populace dosahuje v souhrnu cca 1,5 milionu obyvatel, odešlo na syrsko-irácké území bojovat celkem 30 % všech marockých džihádistů, kteří následovali řady Da'íš. Dalšími 30 % pak „přispěla“ Casablanca a Fez, dvě největší marocká města, jejichž celková populace je téměř trojnásobná.⁷

Za jeden z hlavních důvodů lze s vysokou pravděpodobností označit nekontrolovaný proces rozšiřující se městské zástavby zejména během několika minulých dekád doprovozený nezaměstnaností mladých lidí. Ilegálními aktivitami spojenými s praním peněz pocházejících z drogového byznysu je známa Casablanca či španělské exklávy existující na marockém území, Ceuta a Melilla – celkem 50 % jejich obyvatelstva je marockého původu a muslimského vyznání. Ačkoli se jedná o španělské občany, jsou (v porovnání se španělskými křesťanskými residenty) sociálně vyloučeni, což mj. dokládají statistiky hovořící o tom, že 70 % španělských džihádistů uvězněných ve Španělsku mezi lety 2013 a první polovinou roku 2015 pocházelo ze dvou zmíněných španělských exkláv na marockém území; např. chudinská čtvrť El Príncipe v Ceutě je místem rekrutování pro džihádistské skupiny a drogové pašeráky.

4. MAROČTÍ REKRUTI V ŘADÁCH DA'ÍŠ

Samotný proces získání nového bojovníka pro Da'íš pocházejícího z Maroka je velmi často (až ve 40 %) založen na přímých osobních vztazích; další z prostředků představují elektronické sociální sítě, které (dle marockých nevládních organizací) v 60 % všech případů přispěly k naverbování radikálů odcházejících na syrsko-irácké bojiště.

Jejich důvody vedoucí k opuštění vlasti a zapojení se do sektářského konfliktu v cizí zemi lze označit jako politické, logistické, sociologické a ideologické. Politický aspekt jednoznačně představuje původní přístup aplikovaný marockou vládou zhruba do konce roku 2013, kdy nebránila sympatizantům domácí salafisticko-džihádistské scény v odchodu ze země, čímž se do jisté míry chtěla zbavit zodpovědnosti a břemena kontroly jejich aktivit. Marocké království se zároveň přibližně ve stejné době stalo členskou zemí Skupiny přátel syrského lidu a hostilo její čtvrté setkání v Marrákeši (prosinec 2012), na němž byla Syrská národní koalice uznána jako legitimní reprezentant syrského lidu. Právě tento krok

⁷ Mohammed MASBAH: *Moroccan Foreign Fighters. Evolution of the Phenomenon, Promotive Factors, and the Limits of Hardline Policies*. SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik / German Institute for International and Security Affairs) Comments 46. October 2015. https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2015C46_msb.pdf [nahlíženo dne 11. ledna 2016]

byl marockými džihádisty chápán jako vymezení jasného postoje vůči vládnoucímu syrskému režimu prezidenta Asada a legitimizace ozbrojeného boje vůči němu a systému, v jehož čele dosud stojí.⁸

Z hlediska logistiky představuje cestování do Sýrie relativně bezpečnou, jednoduchou a levnou záležitost. V marockém případě náklady s ním spojené nepřekročí výši 1 000 USD a hradí je sám bojovník nebo osoba, která jej rekrutovala. Již zavedenou trasu představuje letecké spojení mezi casablanským letištěm Muhammada V. a tureckým Istanbulem, odkud maročetští sympatizanti Da'iš pokračují dále autobusy do Gaziantep na jihu Turecka nebo Jarablus ležícího na samé hranici se Sýrií. Maročané navíc pro cestu do Turecka či Tuniska nepotřebují víza. Po zavedení přísnějších bezpečnostních kontrol v rámci programu národní bezpečnosti (ar. *al-Hadhar*, tj. ostražitost), volí maročetští džihádisté i jiné cesty, např. právě přes zmíněné Tunisko či letecky do Alžírsko, odkud se následně přesunou do Libye, z níž poté směřují do konečné destinace, kterou je v drtivé většině všech případů zmíněná Sýrie.

5. IDEOLOGIE

Syrský konflikt nepochybně přispěl k rozvoji nové džihádistické ideologie, kterou dále rozpracovalo i několika marockých šajchů/kazatelů. Jedním z prvních takových projevů byly fatwy volající po celosvětovém džihádu proti Asadovu režimu a podpoře syrských sunnitů. Džihádistická rétorika se začala nově opírat o myšlenku konečné bitvy mezi věřícími a nevěřícími,⁹ k níž mělo dojít právě na syrském území. Zločiny Asadova režimu proti vlastnímu obyvatelstvu včetně selhání arabských zemí a Západu, které nebyly schopny syrské civilisty ochránit a zmírnit jejich válečné utrpení, pouze přispěly k vyhocení zmíněného džihádistického diskursu. Marocké islamistické scény se toto dotklo zejména v případě přes sociální sítě se radikalizující mládeže včetně mnohdy tendenčního zpravodajství katarské televizní stanice al-Džazíra. Celý tento proces vyvrcholil v podobě káhirske červnové konference 2013, na níž se sešli sunnitští klerici a společně sepsali fatwu vyzývající muslimy celého světa k podpoře syrského lidu všemi možnými prostředky. Tímto bylo tedy v podstatě legitimizován fenomén spojený s foreign fighters směřujícími do, válečným konfliktem zmítané, Sýrie. V Maroku „oživly“ zejména salafistické struktury ze severozápadu království napojené na saúdsko-arabské wahhábistické učení; mladší generace marockých džihádistů se vymezila vůči svým ideologickým vůdcům a boj se zbraní v ruce definovala jako svůj hlavní prostředek v boji proti ší'itskému diktátoru Asadovi.

⁸ Mohammed MASBAH: *Moroccan Foreign Fighters. Evolution of the Phenomenon, Promotive Factors, and the Limits of Hardline Policies*. SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik / German Institute for International and Security Affairs) Comments 46. October 2015. https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2015C46_msb.pdf [nahlíženo dne 11. ledna 2016]

⁹ Mathieu GUIDÈRE: *Historical Dictionary of Islamic Fundamentalism*. Lanham, Toronto, Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc. 2012.

Mnoho Maročanů však vstoupilo do řad Da'íš z důvodů méně filosofických a oproštěných od ideologické vize: jedná se především o ty, pro které je aktivní boj v syrském konfliktu cestou k odchodu z frustrujících společenských poměrů propojených se zkorumpovaným prostředím a autoritářskou vládou ve své vlastní zemi, kde existuje velmi málo prostoru (resp. žádný) k politické změně, na niž by se mohli aktivně podílet.

Extrémní řešení v podobě jejich rozhodnutí následovat řady Da'íš se dnes fakticky projevuje v aktivním zapojení do syrského konfliktu; maročí džihádisté dnes bojují v několika tamějších ozbrojených skupinách, přičemž se dokáží oprostít od „morálního dilematu“ přecházení z jedné strany, bojující proti vládnoucímu syrskému režimu, na druhou. Mnozí, zejména tzv. první vlna mezi počátkem roku 2012 a polovinou 2013, vstoupili do řad Džabhat an-Nusrá, syrské odnože al-Ká'ida, dále Da'íš či Harakat Šám al-Islám. Někteří z nich také disponovali bojovou zkušeností z řad al-Ká'ida¹⁰ – dle marockých úřadů se jednalo o přibližně několik set osob jejich bývalých bojovníků. Ti z nich, kteří se přidali k Džabhat an-Nusrá, byli známi zejména díky provádění sebevražedných útoků.¹¹

Zvláštní skupinu představují Maročané v řadách tzv. Harakat Šám al-Islám (možno přeložit jako Hnutí islámského Šámu označující regionu dnešní Sýrie a Iráku, tzv. Bilád aš-Šám, tedy země Šámu). Toto bojové uskupení, vložené roku 2014 na americký seznam teroristických organizací, založil Maročan Ibrahim Ibn Šaqrún, bývalý bojovník z Afghánistánu a vězeň z Guantanáma, kde byl zadržován mezi lety 2002–2004. Po svém propuštění se vrátil do Maroka, okamžitě se ocitl znovu za mřížemi a na svobodu se dostal roku 2011. Byl znám pro své charisma, jehož prostřednictvím dokázal na svou stranu získat další salafisty, s nimiž se seznámil právě během svého pobytu v marockém vězení.¹² Samotnou Harakat Šám al-Islám lze pak označit za džihádistickou skupinu salafistického směru, která se (dle vlastní sebedefinice) vymanila z područí organizace al-Ká'ida.¹³ Koncem roku 2013 se nově zformované uskupení stalo pomyslnou zastřešující organizací pro 500 až 700 marockých foreign fighters v Sýrii; do jeho řad vstoupili i bojovníci jiných národností, kteří pronikli až do nejvyšších struktur – v čele tzv. šariatského výboru stál Saúd, hlavním vojenským velitelem byl Egyptan. Když se počátkem roku 2014 rozhořel boj mezi Da'íš a dalšími povstaleckými skupinami, Šaqrúnovi bojovníci zaujali neutrální postoj. Vymezili se vůči Spojenými státy vedené koalici, zároveň však začali opatrně kritizovat Da'íš kvůli jeho diktátorským praktikám směrem k dalším ozbrojeným skupinám zapojených do syrského konfliktu. Mnoho sil pak samotnou Harakat Šám al-Islám stála

¹⁰ Christopher MCINTOSH: *Ending the War with Al Qaeda*. FPRI (Foreign Policy Research Institute), Orbis, 58/1, December 2014, pages 104-118, <http://www.fpri.org/article/2014/01/ending-the-war-with-al-qaeda/> [nahlíženo dne 10. ledna 2016]

¹¹ Mathieu GUIDÈRE: *Historical Dictionary of Islamic Fundamentalism*. Lanham, Toronto, Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc. 2012.

¹² Mohammed MASBAH: *Moroccan Foreign Fighters. Evolution of the Phenomenon, Promotive Factors, and the Limits of Hardline Policies*. SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik / German Institute for International and Security Affairs) Comments 46. October 2015. https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2015C46_msb.pdf [nahlíženo dne 11. ledna 2016]

¹³ Christopher MCINTOSH: *Ending the War with Al Qaeda*. FPRI (Foreign Policy Research Institute), Orbis, 58/1, December 2014, pages 104-118, http://www.fpri.org/article/2014/01/ending-the-war-with-al-qaeda [nahlíženo dne 10. ledna 2016]

téměř dvouměsíční bitva na jaře 2014 s režimními silami u přístavního města Lattákija spřízněné se samotným prezidentem Asadem a aláwitským klanem vládnoucím Sýrii. Šaqrún zde zemřel, čímž byla skupina významně oslabena; došlo k volbě nového vedení, nicméně atraktivita hnutí, k níž přispěla právě samotná Šaqrúnova osobnost, zdatelně opadla. Jeho bývalí stoupcenci uzavřeli koalici se čtyřmi dalšími skupinami, s nimiž utvořili tzv. Džabhat Ansár ad-Dín (tj. Fronta stoupců božích).

6. DA'ÍŠ (TZV. ISLÁMSKÝ STÁT)

V návaznosti na vyhlášení chalífátu v červnu 2014 a ustavení koalice proti Da'íš v čele s USA se atraktivita zmíněného extremistického hnutí zvýšila; toto platí i pro marocké foreign fighters, kteří do té doby bojovali v řadách Harakat Šám al-Islám. Aktuálně je Da'íš vůdčím uskupením, k němuž se maročetští radikální islamisté přidávají. Pro vysvětlení tohoto jevu existují zejména tři hlavní důvody: 1) radikální „nadmárodní“ ideologie Da'íš, více atraktivní např. v porovnání s Džabhat an-Nusra, která představuje skupinu orientovanou spíše nacionalisticky ve vztahu k Sýrii samotné, včetně jejího spojení s nedžihádistickými uskupeními; 2) pravidelná měsíční odměna vyplácená ze strany Da'íš svým bojovníkům ve výši 400 USD a další benefity typu nemovitosti či automobilu, nevěsty či otrokyň, zkrátka všemožné nástroje, které osloví zejména mladou generaci; její příslušníci dříve snili o naplnění evropského snu spojeného s emigrací ze své vlasti, Sýrie se pro ně však stala pomyslným rájem s mnoha příležitostmi k jejich osobní realizaci; 3) vojenské úspěchy Da'íš, např. v podobě dobytí iráckého Mosulu v létě 2014.

Většina marockých bojovníků v řadách Da'íš jsou aktuálně řadovými pěšáky v poli, pouze několika z nich se podařilo prosadit do vyššího velení (např. soudce v Mosulu, vedoucí tzv. komunikačního, tj. propagandistického úseku Da'íš či guvernér oblasti Turkmenských hor poblíž syrské Lattákije, bašty stoupců aláwitského prezidenta Asada). Toto však neplatí pro Maročanky se zbraní v ruce, které se dnes na syrsko-iráckém území nacházejí. Mnohé z nich zastávají vysoké pozice v tzv. ženských milicích.

ZÁVĚR: NÁRODNÍ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE MAROCKÉHO KRÁLOVSTVÍ VE VZTAHU K HROZBĚ SPOJENÉ S BOJOVNÍKY DA'ÍŠ

Severoafrikářská monarchie přijala svůj první antiteroristický zákon v roce 2003, jenž stanovoval sankce pro své občany vstupující do řad ozbrojených organizací na území jiného státu. Nulová tolerance směrem k marockým džihádistům se však objevila až o jedenáct let později, kdy Maroko mj. výrazně posílilo spolupráci se španělským a francouzským bezpečnostním aparátem, aktuálně včetně dalších zemí – např. Belgie. Každodenní hon na rekrutanty a rekruty odhodlané následovat řady Da'íš na syrsko-iráckém území přináší své ovoce – mezi nejvýznamnější úspěchy marocké policie patří mj. odhalení

třináctičlenné sítě v březnu 2015 operující ve víceru marockých městech či únoru 2016, která disponovala moderními zbraněmi (resp. chemickými látkami) a údajně prokazatelně připravovala několik teroristických útoků na významné osobnosti marockého politického života a hojně navštěvované turistické cíle v zemi.

K dosavadnímu úspěšnému tažení při odhalování radikálních buněk napojených na islámské extremisty napomáhá i posílená strategie v rámci programu národní bezpečnosti s arabským názvem al-Hadhar (česky Ostražitost), která je v ulicích měst viditelná v podobě hlídkujících ozbrojených trojic složených ze dvou vojáků a policisty. Spuštěna byla v říjnu 2014, k jejímu významnému posílení došlo po pařížských útocích dne 13. listopadu 2015 – nově příslušníci al-Hadhar hlídkují na víceru veřejných prostranství, střeženy jsou i školy a nákupní centra s větší koncentrací osob představující potenciální teroristické cíle.

Rozšířená verze marockého antiteroristického zákona spatřila světlo světa v roce 2014 a nově upravila zejména výši trestu pro své foreign fighters v rozmezí pěti až patnácti let odnětí svobody a pokuty ve výši až 500 tisíc marockých dirhamů (tj. cca 50 tisíc EUR) pro všechny osoby, kterým je prokázán vstup do řad zahraniční teroristické organizace či jakékoli vazby na ni – na marockém území či mimo něj.¹⁴ Mnohé nevládní organizace v severoafrickém království však upozorňují, že se zejména z tohoto paragrafu stal do jisté míry nástroj užívaný také proti těm, kteří jsou z nějakého důvodu vládnoucímu režimu nepohodlní – konkrétně ve vztahu ke svobodě slova a zákazu činnosti pro mnohé asociace či další lidskoprávní spolky, jejichž činnosti není nakloněno především marocké ministerstvo vnitra.

Marockému království však dnes chybí zcela klíčový koncept v podobě jakéhosi deradikalizačního balíčku, definujícího opatření pro začlenění svých bývalých foreign fighters vracejících se do své severoafrické vlasti. Marocký bezpečnostní aparát monitoruje veškeré aktivity v mešitách po celé zemi, nicméně není již tak důsledný v případě vypracování dlouhodobé strategie zejména na boj proti sociálně vyloučeným lokalitám (v okolí velkých měst, tzv. *bidonvilles*; ekvivalent slumů), které generují drtivou většinu marockých foreign fighters. V případě Maroka pak také zcela absentuje program sociální a ekonomické integrace těchto osob. Navráťivší se bojovníci z řad Da'íš jsou umísťováni do vězení, tzv. Salé 2 v rabatském souměstí Rabat-Salé, kde pro tyto osoby existuje zvláštní křídlo. Jejich sociální vyloučení se zde však prohlubuje mnohem více a návrat do normálního života je vzhledem k okolnostem téměř nemožný. Jeden z hlavních úkolů marocké vlády na tomto poli tak aktuálně představuje příprava deradikalizační strategie s cílem začlenit (bývalé) extremisty zpět do normální společnosti – včetně psychologické pomoci a sociální podpory. Prozatím se však zdá, že severoafrické království tuto myšlenku vytěsňuje a spoléhá pouze na internaci těchto osob ve zmíněném Salé 2.

¹⁴ Mohammed Masbah: Moroccan Foreign Fighters. Evolution of the Phenomenon, Promotive Factors, and the Limits of Hardline Policies. SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik / German Institute for International and Security Affairs) Comments 46. October 2015. https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2015C46_msb.pdf [nahlíženo dne 11. ledna 2016]

Autorka *Mgr. Jana Kostrounová, narozena v roce 1986. Doktorandka Katedry politologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové. Vystudovala Filosofickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni (bakalářský obor Blízkovýchodní studia, navazující magisterský obor Kulturní antropologie Předního východu), stipendistka Damašské univerzity a Káhirske univerzity (jazykové diplomy, politická geografie, arabská literatura), stážistka českých zastupitelských úřadů v Káhiře a Tunisu. Od roku 2010 pokračuje v doktorském studiu na Katedře politologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, kde přednášela Politický islám, Moderní politické dějiny Egypta a vedla kurzy Arabského jazyka. Členka Česko-arabské společnosti a České společnosti pro politické vědy, arabistka; jejím odborným zájmem je arabský jazyk a literatura, Egypt, Tunisko, Sýrie, islám jako náboženství, politický islám, islámské právo, islámský radikalismus. Hovoří plynně arabsky a anglicky, dále francouzsky, německy, částečná znalost akkadštiny a hebrejštiny.*